

Bijlage 4 Handhavingsinstrumenten

Preventieve instrumenten

Als een traject van juridische handhaving moet worden gestart, dan zijn hiervoor een aantal preventieve instrumenten beschikbaar. Deze instrumenten hebben als doel de overtreding te (laten) beëindigen.

Waarschuwing

Als er een overtreding wordt geconstateerd, dan zal de overtreder in de meeste gevallen eerst (schriftelijk) worden gewaarschuwd. In deze waarschuwing staat dat het betreffende bestuursorgaan van plan is om handhavend op te treden tegen de illegale situatie (dan wel met een last onder dwangsom of bestuursdwang). De overtreder krijgt hierbij de kans om de illegale situatie eerst zelf binnen een bepaalde termijn te beëindigen. De overtreder kan mondeling of schriftelijk reageren op de waarschuwing (indienen zienswijze). Het bestuursorgaan betreft deze zienswijze bij de besluitvorming. NB: Bij spoedeisende gevallen kan de waarschuwing achterwege worden gelaten.

Last onder Bestuursdwang

Op grond van de Awb zijn bestuursorganen bevoegd tot het opleggen van bestuursdwang. In dit geval moet de overtreder binnen een bepaalde termijn aan een last voldoen (bijvoorbeeld het beëindigen en beëindigd houden van een illegale situatie). Als dit niet (op tijd) gebeurt, dan zal het bestuursorgaan zélf de last ten uitvoer brengen. De kosten hiervan kunnen op de overtreder worden verhaald.

Bestuursdwang is een herstelsanctie, dat wil zeggen dat de sanctie gericht is op het herstel en niet op het straffen van de overtreder. Het opleggen van bestuursdwang is een besluit in de zin van de Awb en is vatbaar voor bezwaar en beroep door belanghebbenden.

Last onder dwangsom

Een bestuursorgaan dat bevoegd is om bestuursdwang toe te passen, kan in plaats daarvan ook een last onder dwangsom opleggen. De overtreder moet binnen een bepaalde termijn aan de last voldoen (bijvoorbeeld het beëindigen en beëindigd houden van een illegale situatie). Als dit niet (op tijd) gebeurt, dan moet de overtreder een geldsom (dwangsom) betalen aan het betreffende bestuursorgaan. De dwangsom kan worden vastgesteld op een bedrag ineens, per tijdseenheid of per overtreding. De last onder dwangsom is weliswaar een pressiemiddel, maar net als bestuursdwang een herstelsanctie. Om de geloofwaardigheid niet te ondermijnen wordt een verbeurde dwangsom ook daadwerkelijk geïnd. Een last onder dwangsom is een besluit in de zin van de Awb en is vatbaar voor bezwaar en beroep door belanghebbenden.

Repressieve instrumenten

De repressieve, of sanctionele, instrumenten worden hieronder beschreven.

Bestuurlijke boete & strafbeschikking

De ‘bestuurlijke boete’ is voor gemeenten een instrument om zelfstandig op te treden tegen overtredingen. In plaats van de bestuurlijke boete kan ook voor de ‘bestuurlijke strafbeschikking’ worden gekozen als instrument tegen overtredingen in de openbare ruimte (zoals hondenpoep en wildplassen). De bestuurlijke strafbeschikking is (in tegenstelling tot de bestuurlijke boete) een strafrechtelijke procedure en is onderdeel van de Wet OM-afdoening. Hilversum kiest ervoor om tegen overlast gevende feiten in de openbare ruimte de bestuurlijke strafbeschikking in te zetten.

De bestuurlijke strafbeschikking kan, zonder tussenkomst van de politie, worden gebruikt door Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's). Het verschil tussen de bestuurlijke boete en strafbeschikking zit vooral in de afhandeling. Grofweg kan gesteld worden dat bij een bestuurlijke boete het betreffende bestuursorgaan zorg draagt voor de verwerking, inning en rechtsbescherming. Bij een bestuurlijke strafbeschikking is het CJIB en het OM hier verantwoordelijk voor.

Voor de handhaving van de APV kan de bestuurlijke strafbeschikking worden gebruikt of er kan bestuursrechtelijk worden opgetreden, met een last onder bestuursdwang of dwangsom. De Gewestelijke Afvalstoffendienst (GAD) gebruikt de bestuurlijke strafbeschikking voor de handhaving van de Afvalstoffenverordening binnen de Gooi-Vechtstreek. Daarnaast kan een aantal BOA's in bepaalde gevallen (met name stilstaan en parkeren) handhavend optreden door het aanbieden van een transactievoorstel op grond van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder) bij overtreding van verkeersvoorschriften uit de Wegenverkeerswet 1994 en het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990.

Overige instrumenten

Spoed-bestuursdwang

In spoedeisende gevallen kan het college direct bestuursdwang uitoefenen (artikel 5:31 Awb). In deze gevallen wordt bestuursdwang toegepast zonder voorafgaande last. De overtreder wordt daardoor niet eerst in de gelegenheid gesteld de overtreding zelf te beëindigen. Spoed-bestuursdwang wordt bijvoorbeeld toegepast bij gevaarlijke situaties of het stilleggen van werkzaamheden als er zonder omgevingsvergunning wordt gebouwd. De kosten van de bestuursdwang uitoefening kunnen op de overtreder worden verhaald. Een spoed-bestuursdwang is een besluit in de zin van de Awb en vatbaar voor bezwaar en beroep door belanghebbenden.

Preventieve last onder dwangsom/bestuursdwang

Het opleggen van een preventieve herstelsanctie is slechts mogelijk zodra het gevaar voor een overtreding klaarblijkelijk dreigt (artikel 5:7 Awb). Een overtreding zal met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid moeten plaatsvinden. In het kader van rechtszekerheid moet in het besluit (tot het opleggen van een preventieve last onder dwangsom/bestuursdwang) de betreffende overtreding goed worden omschreven.

De hoogte van een preventieve dwangsom zal per casus worden bepaald en gemotiveerd. Uitgangspunt hierbij is wel dat de dwangsom zo hoog mogelijk moet worden gesteld aangezien de overtreding met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid gaat plaatsvinden. Er moet voldoende prikkel zijn zodat van het begaan van een overtreding wordt afgezien.

Intrekken van de vergunning

Als een vergunninghouder de voorwaarden uit een vergunning niet naleeft, dan is het intrekken van deze vergunning in beginsel geoorloofd. Als er sprake is van een gebonden beschikking (het bestuur heeft geen beleids- of beoordelingsvrijheid om de vergunning te weigeren) dan moet de betreffende onderliggende wet wel de mogelijkheid bieden om de vergunning in te trekken. De omgevingsvergunning kan op grond van artikel 2.33 van de Wabo in een aantal gevallen worden ingetrokken. Bij zogenaamde vrije beschikkingen kan in het algemeen sneller tot intrekking worden overgegaan. Hierbij moet wel rekening worden gehouden met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, met name het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel.